

TERMÍN: 15.11.2021

xx29545xx
Recenzia A
Michaela Potančoková
potancok@iiasa.ac.at

*Prosím nezasahujte do tejto tabuľky*RECENZENT/KA (meno a priezvisko, pozícia, inštitúcia): **Michaela Potančoková**NÁZOV MATERIÁLU: **Hodnota za peniaze v podpore plodnosti**TYP VÝSTUPU*[1]: **Komentár**

(pri spoločných výstupoch uviesť aj typy individuálnych vkladov):

ANALYTICKÝ ÚTVAR, REZORT: **Ministerstvo financií SR - Útvar hodnoty za peniaze**AUTORI/KY: **Tomáš Hellebrandt;**

SPOLUAUTORI/KY: - - ; - - ; - - ; - -

RECENZNÝ FORMÁT*[2]: **1****PRIPOMIENKY:**

P.č	Pripomienka sa vzťahuje k (strana, odsek):	Text pripomienky*[3]	Odôvodnenie pripomienky	Vysporiadanie sa s pripomienkou*[4]
1	1.1	Navrhujem preformulovať „jednou z najnižších v rámci EÚ“ na „pod priemerom EÚ“	Ovela nízšie než V4 sú krajiny južnej Európy, ktoré sú na 1.3, 1.5 je nízka, nie veľmi nízka plodnosť. Navrhujem toto zohľadniť, inak táto formulácia vyvoláva dojem, že sme medzi najhorsimi v EÚ, čo nie je úplne presné.	Akceptovaná

2	1.1 a 1.2	Navrhujem zjemniť tvrdenie o vplyve nižšej plodnosti na ekonomický potenciál.	Toto pokladam za dost konzervatívny pohľad, ktoré berie do úvahy len veľkosť populácie – viaceré štúdií z demografického pohľadu naznačuje, že hoci age dependency vyzerá hrozivo, po zohľadnení zmien v štruktúre populácie z hľadiska vzdelania/skills a produktivity sa situácia nemusí dramaticky zhoršiť.	Akceptovaná. Text bol doplnený o diskusiu kompenzačného vplyvu vzdelania, participácie a produktivity aj s odkazom na literatúru.
3	1.1	Navrhujem preformulovať „zaostáva za deklarovanými preferenciami obyvateľov“ na „zaostáva za deklarovaným idealom veľkosti rodiny“	Ohľadom individuálnych plánov/intentions na Slovensku veľa nevieme máme údaje len o ideálnom počte detí, ktorý je vo všetkých európskych krajinách cca 2 deti (t.j. reflektuje zaužívané spoločenské normy). Individuálne fertility intentions sú zväčša dosť nižšie než ideály, a keď súhlasím, že sú vyššie než realizovaná plodnosť meraná transverzálnymi ukazovateľmi (które nie sú vhodné na takéto porovnanie, treba to porovnávať s kohortnou plodnosťou (life-time fertility))	Akceptovaná
4	1.1	Odporúčam používať zaužívaný termín úhrnná plodnosť.	Formulácia ujasňuje, že ide o prierezový mieru.	Akceptovaná
5	1.2	Navrhujem jasnejšie zvýrazniť južné krajiny Európy ako tie s dlhodobou najnižšou plodnosťou, čo ale z priemeru 2000-2019 nie je možné vyhodnotiť. My sme na tom podobne s menecky hovoriacimi, s tými je ok porovnávať, ale	Presnejšia charakteristika rozdielnych trendov v rôznych regiónoch Európy.	Akceptovaná

		bolo by fajn, keby text jasne odlisil situáciu V4 od južnej Európy, kde budú demografické dopady omhovo výraznejšie, čo ukazujú všetky na projekcie v IASA.		
6	Graf 1	Tento graf by som navrhovala za roky 2010-2019.	Aby sa porovnávala len rekuperačná fáza – okolo roku 2000 bol v krajinách V4 najvýraznejšie tempo efekt v ÚP, pričom iné krajiny už boli v rekuperačnej fáze. V južnej Európe je rekuperácia minimálna. Príklady sú vždy problematické. Alternatívou by bolo potrovnáť tzv. Očistené miery úhrnnej plodnosti (adjusted fertility rates), vid. Napr. European Demographic datasheet., kde ich s Tomášom Sobotkom pravidelne počítame.	Akceptovaná
7	2.2	Navrhujem doplniť dôvody nárastu indexu závislosti o skutočnosť, že do plodného veku vstupujú populačne slabšie ročníky.	Pre index závislosti je dôležitý počet narodených – a na ten vplyva nielen miera plodnosti, ale aj počet žien v reprodukčnom veku – a ten bude nízky pretože do veku najvyššej plodnosti vstupujú slabšie populačné ročníky.	Akceptovaná
8	2.2	Možno by bolo faj niekde nižšie spomenúť emigráciu.	Je fajn, ak vlády podporujú plodnosť, ale mali by rovnako pozornosť venovať politikám, ktoré narodených na SK aj udržia – teda kvalita školstva atď.	Čiastočne akceptovaná – bolo doplnené do poznámky pod čiarou, keďže samotné návrhy

				opatrení v časti 6 sa sústredia výlučne na plodnosť.
9	2.3	Navrhujem skontrolovať otázku v prieskume ohľadom ideálneho počtu detí.	Toto mi nesedi, bola to klasická otázka na ideálny počet detí alebo to bolo personalizované intencions	Akceptovaná – formulácia bola upresnená a bol pridaný link na zdroj dát. Ide o osobný ideálny počet detí.
10	3.3	Navrhujem spomenúť aj rozdielny prístup k umelému oplodneniu.	V mnohých krajinách su striktné podmienky pre ženy bez partnera a pod. Studie pre Austráliu ukazujú, že finančná podpora ART a odstránenie barier prístupu môže posilniť tzv. Neskorú plodnosť a významne prispieva k rekuperácii (viď studie od Ester Lazzari) – ťažko povedať ako by to bolo v našom priestore, ale ART môže do budúcnosti hrať významnejšiu rolu	Akceptovaná
11	4.1	Navrhujem preformulovať slovné spojenie „odpor partnerky“	Veľmi silný výraz. Predpokladám, že toto platí v prípade, že je nesúlad medzi preferenciami partnerov – v tom prípade je dobre doplniť, či sa jedna o menšiu časť párov.	Akceptovaná – preformulované a doplnené o podiel párov, kde je nezhoda ohľadom ďalšieho dieťaťa.
12	1.1 a 4.1	Navrhujem spomenúť neprítomnosť vhodného partnera ako jeden z dôvodov	Dlhodobý trend priklonu k bezdetnosti a jednodetným rodinám je súčasťou širších spoločenských zmien, a jedným	Neakceptovaná – Rastúca homogamia a výsledná nespokojnosť niektorých

		nárastu bezdetnosti a jednodetných rodín.	z hlavných dôvodov, ktoré ženy uzadajú pre neskore rodičovstvo a bezdetnosť je neprítomnosť vhodného partnera.	Žien s kvalitou dostupných partnerov je relevantná pri porovnávaní skupín obyvateľov v rámci krajiny, čo je mimo rámca tohto komentára. Pri vysvetľovaní trendov v čase a rozdielov medzi krajinami (predmet tohto komentára) je to asi menej relevantné.
--	--	---	--	---

CELKOVÉ HODNOTENIE (recenzent/ka vyplní túto časť po vysporiadaní sa s pripomienkami analytickou jednotkou):

V poriadku. Suhlasim s uverejnením.

[1] Výber medzi: 1. analýza (komplexný analytický materiál s návrhmi konkrétnych systémových opatrení); 2. komentár (rozsahovo menší analytický materiál venujúci sa konkrétnemu čiastkovému problému); 3. manuál (metodické usmernenie vyplývajúce z potreby zjednotenia procesov a postupov v konkrétnej oblasti).

[2] Formát 1 pre komentár/manuál (2 recenzenti bez povinného odborného workshopu); Formát 2 pre analýzu (3 recenzenti a povinný odborný workshop).

[3] Do tabuľky značiť pripomienky zásadného metodologického a obsahového charakteru (nie štylistické či gramatické opravy).

[4] Vyplní analytická jednotka: pripomienka bola akceptovaná / pripomienka nebola akceptovaná a zdôvodnenie / pripomienka bola čiastočne akceptovaná a zdôvodnenie.